

de distributie over de kleinhandel nam vrij veel tijd in beslag. Voordat die extra goederen waren aangevoerd, had een *Civil Affairs-Detachment* van het Britse Tweede Leger in Helmond, Deurne en Gemert bij tezamen acht families (zes arbeiders-, twee middenstandsgezinnen) nauwkeurig nagegaan wat in een bepaalde week de gemiddelde dagelijkse calorische waarde was geweest van het voedsel dat het gemiddelde gezinslid had geconsumeerd (min of meer 'zwarte' aankopen bij boeren en bij handelaren in levensmiddelen meegeteld); per gezinslid was dat uitgekomen op iets meer dan 1 600 calorieën (2 000 geldt in het algemeen als minimum voor volwassenen die normaal werk doen). Er is evenwel reden om aan te nemen dat een niet onaanzienlijk deel daarvan uit de 'zwarte' aankopen was voortgevloeid die voor inwoners van steden als Eindhoven en Den Bosch nauwelijks mogelijk waren, want toen de drie Eindhovense medici die het artsenverzet ter plaatse hadden georganiseerd, op 22 oktober een noodkreet richtten tot majoor Verhoeff, de militaire commissaris, schreven zij dat 'de thans beschikbare, volkomen onvoldoende voeding' (d.w.z. de voeding die officieel verkrijgbaar was) een verbrandingswaarde had van 'hoogstens 1 200 calorieën'.¹ Voor Zuid-Limburg was dat cijfer niet hoger: daar hadden de dagelijkse rantsoenen voor de burgerbevolking in oktober een calorische waarde van 1 153 en in november van 1 146; pas in december (de door de Amerikanen aangevoerde voorraden waren toen in distributie gekomen) tekende zich een stijging af: het gemiddelde werd toen 1 445.²

Het Militair Gezag werd in oktober en november overstroomd met klachten dat het met de voedselvoorziening zo niet kon doorgaan. Het gaf die klachten aan de *Shaef-Mission* door, officieren van die *Mission* bespraken ze met stafofficieren van het Britse Tweede Leger en dezen maakten duidelijk dat de operationele behoeften absolute prioriteit moesten hebben. Er was dus beraad op hoger niveau nodig – de regering werd van de noodtoestand in kennis gesteld. Albarda, minister van waterstaat, onder wie ook de KLM ressorteerde, opperde in oktober het denkbeeld om personeel van de KLM te gebruiken teneinde met vier Amerikaanse transporttoestellen dagelijks hoeveelheden voedsel naar Eindhoven te vliegen – dat plan verzandde in moeilijkheden met het Britse *Air Ministry* dat eerst eiste dat de vier transporttoestellen met hun bemanningen in

¹ Brief, 22 okt. 1944, van dr. Jos Specken, dr. J. P. Slooff en dr. Mooy aan C. Verhoeff (MG, Staf, Sectie VI, doos 1, no. 4). ² In januari '45 werd het 1 507, in februari 1 726. (*Overzicht MG*, p. 412)